

Lokale Inclusie Agenda Gemeente Súdwest-Fryslân

Iedereen kan gelijkwaardig meedoen!

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord	3
1. Het VN-Verdrag Rechten voor mensen met een handicap.....	4
2. Inclusie	4
2.1 - Een inclusieve samenleving	5
3. Ontwikkelingen.....	6
3.1 - 0-meting.....	6
3.2 - ‘Niets voor ons, zonder ons’	6
3.3 - Opiniërende raadsbijeenkomst.....	6
3.4 - De gemeente	7
3.5 - Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	7
3.6 - Antidiscriminatie.....	7
3.7 - Regenboogstedenproject	7
4. Lokale Inclusie Agenda Súdwest-Fryslân.....	8
4.1 - Vijf uitgangspunten.....	8
4.2 - Opbouw	8
1. Onderwijs en Ontwikkeling - Levenslang kunnen ontwikkelen	9
2. Werk en Inkomen - Maatschappelijke betekenis hebben	10
3. Vervoer - Jezelf kunnen verplaatsen	11
4. Welzijn, Gezondheid en Ondersteuning - Assistentie dichtbij wanneer nodig.....	12
5. Vrije Tijd - Kunnen doen wat je wilt	13
6. Thuis - Wonen waar en hoe je wilt	14
7. Gemeente - De motor	15
5. Hoe nu verder?	16
5.1 - Financiën.....	16
Bibliografie.....	17
Bijlage 1. Resultaten 0-meting.....	18

VOORWOORD

Anders zijn. Als je er zelf voor wilt en kunt kiezen, is het een groot goed. Maar wat als het niet je eigen keuze is? En je als gevolg daarvan wordt uitgesloten, beperkt of ongelukkig wordt? Ook ik voel mij weleens anders. Als Groninger in Fryslân, als ondernemer in een arbeiderspartij en als moeder die met de kinderen aan de keukentafel, vurige gesprekken voert over mee kunnen doen. En heb daarbij voor ogen dat iets bijzonders, juist heel normaal zou moeten zijn.

De gemeente Súdwest-Fryslân vindt dat al haar inwoners uniek zijn en tegelijk gelijkwaardig aan elkaar. Wij willen een gemeente zijn die in het contact met haar inwoners, als dichtbij wordt ervaren. Waar eenieder mee kan doen vanuit het streven naar gelijke kansen voor iedereen. Ik zet mij daarom bijvoorbeeld in voor begrijpelijke brieven en eenvoudige aanvragen. De basis op orde in zaken die meer dan vanzelfsprekend moeten zijn. En wat mij betreft gaat dat echt verder dan de stoefhoogte, een vlag of een regenboogbankje.

Begin 2020 heeft het college van Súdwest-Fryslân het manifest *Iedereen doet mee* ondertekend. Dit heeft geleid tot het schrijven van deze Lokale Inclusie Agenda (LIA). Hierin wordt aangegeven wat nodig is om te komen tot die basis op orde. Om vervolgens de stap te kunnen maken naar een inclusieve samenleving. Dat laatste vraagt bewustwording, naast creativiteit en doorzettingskracht. Het thema inclusie treft iedereen en is een beweging die wij omarmen en verder willen brengen. Voor iedereen. Door iedereen. Samen.

Marianne Poelman
Wethouder

1. HET VN-VERDRAG RECHTEN VOOR MENSEN MET EEN HANDICAP

In juli 2016 heeft Nederland het *VN-Verdrag rechten voor mensen met een handicap* geratificeerd (verder: VN-verdrag). Het doel hiervan was dat mensen met een beperking (handicap) gelijkwaardig mee kunnen doen in de samenleving. In een inclusieve samenleving heeft iedereen leiding over zijn eigen leven. Iedereen doet mee op voet van gelijkwaardigheid, heeft toegang tot dezelfde voorzieningen en diensten, en niemand wordt gediscrimineerd.

Door het VN-verdrag heeft de gemeente de wettelijke taak gekregen om een LIA te creëren. Op 7 januari 2020 werd door het college van de gemeente Súdwest-Fryslân het startschot gegeven door het manifest *Iedereen doet mee* te ondertekenen. In de LIA staan alle doelen die de gemeente bewerkstelligt om ervoor te zorgen dat iedereen kan meedoen in de maatschappij.

2. INCLUSIE

Voor gemeente Súdwest-Fryslân gaat inclusie echter niet alleen over mensen met een beperking - denk hierbij aan mensen die niet goed kunnen lopen, horen of zien of een verstandelijke beperking hebben - maar ook over mensen die barrières ondervinden door hun achtergrond, seksuele voorkeur en/of genderidentiteit. Inclusie is dat iedereen de vrijheid heeft om naar behoefte en vermogen vorm te geven aan diens leven binnen de maatschappij. Erbij horen. Je gezien, gehoord en welkom voelen. Jezelf kunnen zijn. Dat iedereen zich (h)erkend, geaccepteerd en gewaardeerd voelt als individu.

Een inclusieve samenleving

← Tijdens de bijeenkomst Inclusie op 7 april 2022 hebben wij de deelnemers gevraagd wat inclusie voor hen betekent. De woorden in deze woordwolk zijn naar voren gekomen.

2.1 - Een inclusieve samenleving

In een inclusieve samenleving worden voorzieningen, activiteiten en gebouwen automatisch zoveel mogelijk ingericht, zodat iedereen hiervan gebruik kan maken en/of eraan mee kan doen. Een wereld zonder drempels; letterlijk en figuurlijk. Het doel is niet om de gemeente toegankelijker te maken maar om te evolueren tot een inclusieve gemeente, waarin er weinig speciale voorzieningen meer nodig zijn. Alle voorzieningen zijn zoveel mogelijk toegankelijk gemaakt voor iedereen. Een invalidentoilet is dus geen goed voorbeeld van inclusie. Een toilet dat iedereen kan gebruiken wél. De illustraties hieronder laten dit zien:

Gedachte: iedereen heeft voordeel van dezelfde hulp. Iedereen wordt gelijk behandeld. Toch werkt dit niet voor iedereen. De persoon rechts kan nog steeds niets zien.

Gedachte: mensen hebben verschillende vormen van hulp nodig om gelijke toegang te kunnen hebben of om mee te kunnen doen. Andere mensen kunnen de (extra) hulp zien. Dit kan ervoor zorgen dat mensen zich verschillend voelen. Ze kunnen het gevoel hebben er niet bij te horen.

Gedachte: dit is inclusie! De oorzaak van de ongelijkheid wordt weggenomen. Hierdoor wordt iedereen gelijk behandeld, kan iedereen meedoen én voelt iedereen zich van waarde.

3. ONTWIKKELINGEN

3.1 - 0-meting

Op 20 augustus 2019 hebben de [toen nog genoemde] adviesraden Toegankelijkheid en Wmo & Jeugd advies ingediend voor het opstellen van een LIA. Dit heeft erin geresulteerd dat op 28 januari 2020 het college heeft besloten invulling te geven aan de doelen die staan omschreven in het VN-Verdrag en dus inclusief beleid. Op 4 maart 2020 is er een startbijeenkomst georganiseerd voor de advies- en cliëntenraden over inclusie. Het doel was om ideeën op te halen voor de LIA. Na deze startbijeenkomst is er een 0-meting uitgevoerd bij de gemeente en welzijnsorganisatie Stichting Sociaal Collectief. Hierbij is in beeld gebracht hoe het thema inclusie leeft en wat er al wordt gedaan op dit gebied. De ideeën uit de startbijeenkomst zijn meegenomen in de 0-meting. In bijlage 1 staan de resultaten van de 0-meting. De ideeën uit de 0-meting en de bijeenkomsten in 2020 en 2021 zijn samengebracht in een eerste versie van de LIA.

Uit de 0-meting bleek onder meer dat de gemeente al best veel doet op het gebied van inclusie. Zo wordt vanuit Wmo diverse hulpmiddelen aangeboden zodat mensen zich vrij kunnen bewegen in de gemeente, zoals bijvoorbeeld de Wmo-taxi, een scootmobiel en gehandicaptenkaart. Ook wordt met bouwen en openbare infrastructuur rekening gehouden met toegankelijkheid. Op het gebied van vrije tijd lopen er diverse programma's en subsidies om cultuur, hobby en sport inclusiever te maken. Daarnaast zijn er binnen de gemeente diverse initiatieven om iedereen aan het werk te helpen, zoals Empatec, Project Ingeschakeld, stageplekken voor jongeren met een beperking en dagbesteding. Ook in het onderwijs wordt er al veel aandacht besteed aan kwetsbare inwoners die somtijds ondersteuning behoeven.

3.2 - 'Niets over ons, zonder ons'

Wij vinden de ervaringen van onze inwoners onmisbaar in dit project. Zij weten wat beter kan en welke doelen er moeten worden behaald. Daarom zijn ervaringswerkers en onze advies- en cliëntenraden vanaf het begin betrokken geweest bij het maken van de LIA.

Ervaringswerkers zijn mensen die geleerd hebben om ervaringskennis in te zetten ten behoeve van anderen; in onder andere ondersteuning, in beleid en in onderzoek. Met ervaringskennis wordt de kennis bedoeld die iemand heeft doordat diegene ervaring heeft met bepaalde omstandigheden, zoals leven in armoede, uitsluiting, eenzaamheid of het hebben van een beperking.¹

Deze eerste versie van de LIA is tijdens een bijeenkomst op 7 maart 2022 besproken met inwoners en leden van onze advies- en cliëntenraden. De verkregen adviezen zijn meegenomen en verwerkt in de uiteindelijke versie van de LIA.

3.3 - Opiniërende raadsbijeenkomst

Op 15 februari is er een opiniërende raadsbijeenkomst geweest met de raadscommissie Boarger en Mienskip over inclusie. De raad is de representatie van de inwoners van de gemeente en hierdoor onmisbaar als er wordt gesproken over het creëren van een inclusieve gemeente. Het doel was om ideeën op te halen voor het starten van een inclusieve beweging voor het creëren van bewustzijn; een plan dat verder gaat dan alleen de LIA.

Uit de brainstormsessie is voortgekomen dat de raadscommissie onder inclusie verstaat dat niemand wordt uitgesloten. Om een inclusieve gemeente te creëren moeten wij klein beginnen en eerst praktische

¹ Movisie, 'Inzetten van ervaringskennis en - deskundigheid werk: Democratischer, passender, menselijker,' 1 april 2022. <https://www.movisie.nl/artikel/inzetten-ervaringskennis-deskundigheid-werkt>.

stappen zetten, voordat wij inclusie zo breed mogelijk gaan trekken. Hierbij is contact onmisbaar. Contact in de vorm van ontmoeten in dorpen en wijken, in gesprek gaan met ervaringswerkers en inwoners, communicatie vanuit de gemeente en actief inzetten op scholen, culturele instellingen en (sport)verenigingen. Om dit voor elkaar te krijgen hebben wij iedereen nodig: ervaringswerkers, een klankbordgroep, Sociaal Collectief SWF, de gemeente, de maatschappij, onze advies- en cliëntenraden. Echt iedereen!

Het is dus belangrijk om in onze eigen omgeving klein te beginnen. Om thuis, op school en bij (sport)verenigen elkaar te ontmoeten en met elkaar in gesprek te gaan. Iedereen moet hieraan meedoen, maar daarnaast moet er ook specifiek worden ingezet op jeugd, zodat kinderen de gedachte van inclusie kunnen voortbrengen richting de toekomst.

3.4 - De gemeente

De visie van gemeente Súdwest-Fryslân is: 'Ruimte geven aan inwoners, ondernemers en bedrijven. En dat in een gebied waar het goed leven en genieten is. Waar inwoners en ondernemers de ruimte hebben en krijgen om zich te ontplooiën, de verscheidenheid te koesteren en samen verder vorm te geven.' Het idee van inclusie en het waarderen en koesteren van diversiteit is in deze visie onmisbaar.

3.5 - Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

Súdwest-Fryslân zet actief in op de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de VN. Dit betekent dat wij, als gemeente, aandacht hebben voor een eerlijke en duurzame wereld met gelijke rechten en kansen voor iedereen. De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen zijn bedoeld om de wereld een betere plek te maken. Inclusie loopt als een rode draad door deze doelstellingen: zorgen dat iedereen mee kan komen in de duurzame, inclusieve toekomst waarnaar wij streven. De LIA en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen kunnen daarom niet los van elkaar worden gezien.

3.6 - Antidiscriminatie

Als gemeente vinden wij het belangrijk dat iedereen zich (h)erkent, geaccepteerd en gewaardeerd voelt als individu. Onmisbaar daarbij is artikel 1 van de grondwet: 'allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld'. Dit is één van de fundamenteën waarop de LIA is gebaseerd. Tumba - kenniscentrum voor discriminatiezaken, diversiteit en gelijkheid - voert voor ons als gemeente de wettelijke taak aangaande antidiscriminatie uit.

3.7 - Regenboogstedenproject

De gemeente Súdwest-Fryslân is al vanaf 2011 betrokken bij het Regenboogstedenproject. Dankzij de subsidie van de overheid hebben wij ons de afgelopen jaren actief in kunnen zetten voor de emancipatie en acceptatie van lhbtqi+ personen in onze gemeente. Het project is voor de periode 2023-2026 verlengd. Het doel is om de sociale acceptatie van lhbtqi+ personen en bij te dragen aan een veilige en sociale leefomgeving, werkomgeving en schoolklimaat. Als de nieuwe beleidsdoelen worden vastgesteld dan zullen deze worden toegevoegd aan de LIA.

4. LOKALE INCLUSIE AGENDA SÚDWEST-FRYSLÂN

4.1 - Vijf uitgangspunten

De LIA heeft vijf uitgangspunten:

1. **Autonomie:** de doelen zorgen ervoor dat (de meeste) inwoners individueel kunnen meedoen aan de maatschappij; soms blijft een helpende hand nodig en gewenst.
2. **Gelijkwaardigheid:** de doelen gaan uit van gelijke rechten en gelijke behandeling voor iedereen. Centraal staan: niet oordelen maar luisteren en - samen met inwoners - kijken naar mogelijkheden.
3. **Participatie:** de doelen zorgen ervoor dat iedereen mee mag en kan doen.
4. **Solidariteit:** de doelen gaan uit van samenhangigheid; het gevoel van bij elkaar horen, voor elkaar opkomen en elkaar ondersteunen. Door elkaar te ontmoeten en samen te werken, gaan mensen elkaar begrijpen.
5. **Toegankelijkheid:** Het moet voor iedereen mogelijk zijn ergens naartoe te gaan en daar te (ver)blijven. Hierbij is het belangrijk dat men zich welkom en gerespecteerd voelt. Verschillende vormen van toegankelijkheid zijn belangrijk:
 - a) **Fysieke toegankelijkheid:** kan iedereen er zonder problemen komen en zijn? Kan iedereen meedoen?
 - b) **Sociale toegankelijkheid:** is iedereen er welkom? Voelt iedereen zich daar welkom? Mag en kan iedereen hun stem laten horen? Hoort iedereen erbij?
 - c) **Financiële toegankelijkheid:** is het voor iedereen te betalen?
 - d) **Digitale toegankelijkheid:** kan iedereen gebruik maken van de mogelijkheden die het internet, computers en smartphones bieden?
 - e) **Analoge toegankelijkheid:** begrijpt iedereen wat er in brieven, teksten, op borden en andere niet-digitale middelen staat?

De rode draad door alle acties is bewustwording. Besef is nodig zodat medewerkers van de gemeente, bedrijven en de Mienskip weten dat er drempels kunnen zijn voor mensen om gelijkwaardig mee te kunnen doen. Inclusie moet een automatisch onderdeel worden van ons dagelijks denken en doen.

4.2 - Opbouw

Inclusie is verwerven in vele onderwerpen. De LIA bestaat uit zes levensdomeinen, waarbij een ruwe tweedeling kan worden gemaakt in sociale en fysieke toegankelijkheid:

Sociale toegankelijkheid

1. Onderwijs en ontwikkeling
2. Werk en inkomen
3. Vervoer
4. Welzijn, gezondheid en ondersteuning
5. Vrije Tijd

Fysieke toegankelijkheid

6. Thuis

Daarnaast is er een extra domein toegevoegd: 'Gemeente'. Hierin worden de doelen benoemd die niet binnen één van de andere domeinen passen maar wel onmisbaar zijn voor een inclusieve gemeente.

Sociale toegankelijkheid

1. Onderwijs en Ontwikkeling - Levenslang kunnen ontwikkelen

Doelen	Wat gaat de gemeente (met partners) doen?
 <p>Het voorkomen en verkleinen van de groep laaggeletterden en mensen met taalachterstand.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij bieden mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden (= laaggeletterdheid) de mogelijkheid om deze vaardigheden te verbeteren. Wij trainen daarnaast medewerkers van verschillende organisaties in het herkennen van laaggeletterdheid.²
 <p>Alle kinderen krijgen dezelfde kans om zich te ontwikkelen tot zelfstandige, sterke en sociaal gelukkige volwassenen. Ongeacht beperking, afkomst en/of inkomenssituatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij onderzoeken de mogelijkheden om kinderen met en zonder beperking zo veel mogelijk samen naar school te laten gaan. Wij hebben daarbij aandacht voor: de samenwerking tussen speciale en reguliere scholen; prikkelarme leeromgeving, begeleiding in school, persoonlijke aandacht, pesten en ondersteuning van leraren.³ ✓ Wij zorgen dat alle kinderen mogen meedoen aan lokale buitenschoolse activiteiten. Ook kinderen die naar een andere (speciale) school gaan, buiten de eigen buurt.⁴ ✓ Wij gaan voor talent en talentontwikkeling; kijken naar wat iemand nodig heeft en wat iemand wel kan.⁵
 <p>Zorgen voor toegankelijke hulpmiddelen en een veilige, inclusieve omgeving om te kunnen leren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij voorkomen thuiszitten en vertrek naar buiten de provincie van leerlingen met ernstige of meerdere (gedrags)problemen. Wij zoeken naar een plek waar zorg en onderwijs samengaan.⁶ ✓ Wij organiseren - via onze partners Tumba en COC Friesland - campagnes en workshops voor scholieren over lhbtqi+ gemeenschap, genderidentiteit en discriminatie.
 <p>Het aantal inwoners kleiner maken dat werkloos is, geen opleiding volgt en/of geen startkwalificatie heeft.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij verbeteren de doorstroom van school naar werk, ook voor jongeren uit het speciaal middelbaar onderwijs. Dit doen wij door scholen en werkgevers samen te laten werken aan een soepele overgang.⁷ ✓ Thuiszittende leerlingen proberen wij binnen drie maanden weer terug te laten gaan naar het onderwijs. Wij zoeken naar geschikte vormen voor hulp en steun aan de leerling en hun ouder(s)/verzorger(s).⁸ ✓ Inburgeringsplichtigen krijgen direct vanaf het moment dat zij in onze gemeente wonen een participatieroute aangeboden. Hierbij ligt de aandacht op het leren van de taal, het halen van een startkwalificatie en op het vinden van betaald werk.⁹

² Gemeente Súdwest-Fryslân. *Verbinden en versterken. Aanpak Laaggeletterdheid.*

³ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Bijeenkomst inclusie.* 7 april 2022.

⁴ Ibidem.

⁵ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Onderwijsagenda: Gemeente Súdwest-Fryslân, 2021-2022.*

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

2. Werk en Inkomen - Maatschappelijke betekenis hebben

Doelen	Wat gaan wij doen?
 Gelijke kansen in het werkveld, gelijke rechten over werk en inkomensgelijkheid.	<ul style="list-style-type: none">✓ Wij vragen intern en extern aandacht voor meer diversiteit op de werkvloer. Wij vinden het belangrijk dat onze organisatie, andere bedrijven en organisaties een afspiegeling zijn van de samenleving. Soms zijn daarvoor extra maatregelen nodig zoals een aanpassing van de fysieke werkplek, het bieden van extra begeleiding of voortlichting.¹⁰✓ Wij helpen kwetsbare inwoners bij het vinden en houden van werk. Wij kijken naar wat iemand kan. Voor sommigen is betaald werk niet haalbaar. Dan zoeken wij naar andere activiteiten om de dag te vullen.✓ Wij hebben aandacht voor beschut werk.¹¹✓ Wij vragen binnen het bedrijfsleven aandacht voor een goede aansluiting tussen werk en (werkende) inwoners, en andersom.¹²✓ Wij blijven werken aan re-integratie naar onderwijs en werk. Wij zetten daarbij eerst in op de mensen die korter dan vijf jaar in de uitkering zitten, jongeren tot achtentwintig jaar en statushouders. Wij zetten een doelstelling voor het verminderen van het aantal uitkeringsgerechtigden die langer dan vijf jaar in de bijstand zitten.¹³
 Het voorkomen en verkleinen van het aantal mensen die in armoede leven en de gevolgen hiervan minder erg maken.	<ul style="list-style-type: none">✓ Wij werken aan goede samenwerking tussen informele en formele hulp. Hierdoor wordt armoede sneller herkend.¹⁴✓ Wij geven meer bekendheid aan de mogelijkheden voor (financiële) hulp.¹⁵✓ Het minimeleid is te onduidelijk, ingewikkeld en soms wordt te streng vastgehouden aan regels. Wij onderzoeken hoe wij aanvragen makkelijker en laagdrempeliger kunnen maken. Aandachtspunten hierbij zijn onder andere: taalgebruik, administratieve lasten, persoonlijke aandacht en ruimte voor maatwerk.¹⁶

¹⁰ P. Witteveen. *Presentatie gemeente Súdwest-Fryslân: Inclusiviteit - autisme op de werkvloer.*

¹¹ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Koersnota 2022: Vitaal wonen, werken en genieten in Súdwest-Fryslân. 2022; Bijeenkomst inclusie.*

¹² *Koersnota 2022.*

¹³ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Onderwijsagenda; Gemeente Súdwest-Fryslân, 2021-2022; Bijeenkomst inclusie.*

¹⁴ Intern

¹⁵ Bijeenkomst inclusie.

¹⁶ V. Dijkstra. *Praktijkonderzoek: armoede en schuld. 2022; Bijeenkomst inclusie.*

3. Vervoer - Jezelf kunnen verplaatsen

Doelen	Wat gaan wij doen?
 Iedereen heeft toegang tot veilig, betaalbaar, toegankelijk en duurzaam (openbaar) vervoer naar school, werk of vrijetijdsbesteding.	<ul style="list-style-type: none">✓ Samen met de Mienskip houden wij wegen, stoepen schoon van o.a. bladeren en sneeuw.¹⁷✓ Samen met ervaringswerkers onderzoeken we of er voldoende rustplaatsen zijn in de gemeente.¹⁸✓ Wij zijn aan het onderzoeken hoe mobiliteitsarmoede kan worden bestreden/opgelost. Wij vinden het belangrijk dat iedereen zoveel mogelijk zelfstandig kan reizen met de bus of trein.
 Gelijke mogelijkheden voor vervoer op maat en aanpassingen van eigen vervoer en vervoersvoorzieningen in de omgeving, zoals parkeerplaatsen, parkeergarages, stallingen, slagbomen, bewegwijzering, verkeerslichten en drempels.	<ul style="list-style-type: none">✓ Sommige mensen kunnen geen gebruik maken van reguliere vervoersmiddelen. Voor deze mensen zoeken wij samen naar andere mogelijkheden. Bijvoorbeeld speciaal vervoer voor mensen met een beperking naar een sportvereniging of naar een cultureel centrum.¹⁹

¹⁷ Gemeente Súdwest-Fryslân. *O-meting*. 2020-2021; Bijeenkomst inclusie.

¹⁸ Bijeenkomst inclusie.

¹⁹ O-meting.

4. Welzijn, Gezondheid en Ondersteuning - Assistentie dichtbij wanneer nodig

Doelen	Wat gaan wij doen?
 Geschikte zorg en hulp voor iedereen en voldoende ontmoetingsmogelijkheden.	<ul style="list-style-type: none">✓ Iedereen wil gezond oud worden, maar de kans daarop is niet gelijk verdeeld. Wij kijken hierbij naar het gehele gebied maar zoomen in op bepaalde wijken of dorpen om daar de gezondheidsachterstanden aan te pakken. De keuze van de gebieden is op basis van analyse van cijfers en van ervaringen van diverse partners, zoals de GGD en Stichting Sociaal Collectief. In deze gebieden willen wij middels het gedachtegoed van positieve gezondheid samen met de inwoners en de belangrijke partners aan de slag gaan.²⁰✓ Ontmoetingsplaatsen moeten voor iedereen bereikbaar zijn, ongeacht fysieke of mentale beperking of het besteedbaar inkomen. Súdwest-Fryslân investeert, als grootste gemeente, graag in toekomstbestendige ontmoetingsplaatsen. Dit betekent niet alleen investeren in duurzame gebouwen, maar daarnaast ook samen met inwoners en (zorg)partners kijken naar de behoefte, de mogelijkheden om voorzieningen en functies te combineren en streven naar een meervoudig gebruik.²¹

²⁰ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Koersnota 2022: Energietransitie en gezondheid in kwetsbare wijken*. 2022; Friese gemeenten en De Friesland. *Friese Samenwerkingsagenda 2022-2025: Domein overstijgende ambities binnen het Friese zorglandschap*. 2022; Bijeenkomst inclusie; Gemeente Súdwest-Fryslân. *Beleid ontmoetingsplaatsen 2023-2033*. 2023.

²¹ *Beleid ontmoetingsplaatsen 2023-2033*.

5. Vrije Tijd - Kunnen doen wat je wilt

Doelen	Wat gaan wij doen?
 Voorzieningen, culturele locaties en openbare ruimten en gebouwen zijn goed bereikbaar (ook digitaal) en toegankelijk.	✓ Wij onderzoeken hoe inclusie en toegankelijkheid vaste eisen kunnen worden bij het inrichten van openbare ruimten en het organiseren van evenementen. ²²
 Er zijn voldoende ontmoetingsmogelijkheden en mogelijkheden voor vrije tijd, zoals bewegen en cultuur.	✓ Wij gaan met culturele en sportverenigingen in gesprek over inclusie; lhbtq+, genderidentiteit, discriminatie en toegankelijkheid. ²³ ✓ Initiatieven die zich inzetten voor inclusie blijven wij subsidiëren. Denk aan Skoar en verenigingen die sport bieden aan mensen met een verstandelijke beperking. ²⁴ Ook bekijken wij of de financiële hulp kan worden uitgebreid met bijvoorbeeld een vrijetijdspas.

²² 0-meting; Bijeenkomst inclusie.

²³ 0-meting; Bijeenkomst inclusie.

²⁴ 0-meting.

Fysieke toegankelijkheid

6. Thuis - Wonen waar en hoe je wilt

Doelen	Wat gaan wij doen?
 Iedereen heeft toegang tot een goede, geschikte, veilige (duurzame) en betaalbare woning. In een veilige en goed te bereiken omgeving.	<ul style="list-style-type: none">✓ Bij het opnieuw inrichten van dorpen en wijken letten wij op inclusie en toegankelijkheid. Dorpen en wijken waarin verschillende leeftijds- en inkomensgroepen naast elkaar wonen.²⁵✓ Wij vragen inwoners om met ideeën te komen voor de nieuwe inrichting van gebieden. Inwoners worden meegenomen in onze plannen en laten hen meedenken.²⁶
 Iedereen heeft recht op eigen controle en zelfstandig wonen.	<ul style="list-style-type: none">✓ Wij gaan wonen en zorg beter met elkaar verbinden, zodat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen als ze dat willen.²⁷✓ Wij blijven in gesprek met zorgaanbieders en woningcorporaties over de 'ondersteuningsstructuur'. Dit is de samenwerking tussen alle zorgvoorzieningen waar iedereen toegang tot heeft, zonder doorgestuurd te worden. De ondersteuningsstructuur moet ook in de toekomst beschikbaar en betaalbaar blijven.²⁸
 Iedereen heeft toegang tot betaalbare energie die goed is voor het milieu.	<ul style="list-style-type: none">✓ Wij gaan (verouderde) woningen verduurzamen. Dit betekent dat wij de isolatie verbeteren en het gebruik van zonne-, wind-, water- en warmte- energie aanmoedigen. Hiervoor wordt er samengewerkt met woningbouwcorporaties en eigenaren en rekening gehouden met betaalbaarheid.²⁹✓ Wij verbinden toegankelijkheid aan de energietransitie.³⁰ Als straten moeten worden opengeboken om bijvoorbeeld een warmtenet aan te leggen, bekijken wij op hetzelfde moment of de wegen beter beloopbaar en berijdbaar kunnen worden gemaakt.³¹✓ Wij geven huishoudens met inkomens tot 140% energietoelagen om de hoge energierekeningen te compenseren.

²⁵ Gemeente Súdwest-Fryslân. *Stedelijke zone Sneek en Bolsward*.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Gemeenteraad Súdwest-Fryslân. *Woonvisie Súdwest-Fryslân, 2017-2022*; Gemeente Súdwest-Fryslân. *Meer en langer thuis: Omgevingsprogramma Wonen & Zorgen 2022-2050*. 2022. Bijeenkomst inclusie; *Beleid ontmoetingsplaatsen 2023-2033*.

²⁸ *Woonvisie Súdwest-Fryslân; Beleid ontmoetingsplaatsen 2023-2033*.

²⁹ *Woonvisie Súdwest-Fryslân; Koersnota 2022: Vitaal wonen, werken en genieten in Súdwest-Fryslân; Plannen stedelijke zone Sneek/Bolsward*; A. Duivenvoorden, A. Kunst en L. Sterrenberg. *Energietransitie en gezondheid in kwetsbare wijken: Inspiratieboek*. (Den Haag: Platform 31, 2020).

³⁰ Dit is de overgang van het gebruik van fossiele energiebronnen (kolen, olie, gas) naar duurzame energiebronnen (zon, wind en water). In 2050 moeten alle woningen in Nederland aardgasvrij zijn.

³¹ *Energietransitie en gezondheid in kwetsbare wijken*.

7. Gemeente - De motor

Doelen	Wat gaan wij doen?
 <p>Wij creëren bewustwording en besef. Onze medewerkers, partners en inwoners bekender maken met het nut van een inclusieve samenleving en met wat inclusie betekent.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij stellen een communicatieplan op. Hierin wordt uitgelegd hoe mensen bekend worden gemaakt met inclusie. Denk hierbij aan: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het delen van verhalen en goede voorbeelden over wat wij doen aan inclusie; ○ Meedoen aan de Week van de Toegankelijkheid; ○ De Fryske Netwurk Sirkel; ○ Organiseren van inclusie trainingen voor onze medewerkers. ○ Inzetten van zichtbaarheidscampagnes Regenboogstedenproject en discriminatie.
 <p>Wij maken de gemeentelijke dienstverlening makkelijker.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij onderzoeken op welke manier wij onze dienstverlening makkelijker kunnen maken door o.a. aanpassingen op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> ○ Taalgebruik; ○ Bureaucratie; ○ Contact(opnemen) met de gemeente; ✓ Wij maken onze illustratie 'families' meer divers. (De afgebeelde poppetjes in onze communicatie). ✓ Wij trainen onze medewerkers in begrijpelijk schrijven op B1-niveau. Daarnaast zet een projectgroep zich actief hiervoor in met o.a. een meldpunt, het checken van uitgaande brieven en het faciliteren van opfriscursussen.
 <p>Wij betrekken ervaringswerkers; Niet alleen voor advies, maar ook bij het werk in de uitvoering.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij zoeken naar een manier waarbij wij een klankbordgroep inclusie een blijvende plaats geven in onze processen. Andere opties zijn: <ul style="list-style-type: none"> ○ Een forum starten waar ervaringswerkers online kunnen meedenken over onderwerpen; ○ Inwoners met verschillende achtergronden opleiden tot ervaringswerkers; ○ Ervaringswerkers mee laten lopen met beleidsmedewerkers en binnen andere organisaties dan de gemeente; ✓ Wij organiseren - in samenwerking met de adviesraad Toegankelijkheid - een jaarlijkse belevingswandeling in de Week van de Toegankelijkheid.
 <p>Wij verbeteren de bereikbaarheid van onze stemlocaties en zetten in op gelijke kansen voor politieke en maatschappelijke activiteiten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wij verbeteren de toegankelijkheid van onze stemlokalen door o.a. drempelhulpen. Daarnaast zijn voor de verkiezingen voor 2024 stemmallen en soundboxen besteld, zodat visuele beperkte kiezers zelfstandig kunnen stemmen.³²

³² Bijeenkomst inclusie.

5. HOE NU VERDER?

De LIA is geen eindpunt. Het beschrijft de doelen die wij gaan uitvoeren om onze gemeente inclusiever te maken. De doelen zullen door de tijd heen veranderen. Er zullen doelen verdwijnen omdat ze volbracht zijn maar er zullen ook doelen bijkomen. Daarmee blijft inclusie een actueel en actief thema.

Het is daarom belangrijk om de LIA goed te blijven controleren en te beoordelen. Dit doen wij door binnen de gemeente een ambtelijke werkgroep op te richten dat domeinoverstijgend de gemeentelijke taken overziet en aanjaagt. Daarnaast is er tevens een nieuwe Werkgroep Inclusie gestart binnen de Adviesraad Sociaal Domein. Participatie is onmisbaar bij inclusie en daarom zullen wij frequent in gesprek gaan met de Werkgroep Toegankelijk, de Werkgroep Inclusie en onze ervaringswerkers over wat er bereikt is, het aanpassen van doelen, het opzetten van nieuwe doelen en het evalueren van wat er nodig is om deze (nieuwe) doelen te behalen.

De LIA toont hoe de gemeente ervoor zal zorgen dat alle inwoners, ook inwoners met een beperking, mee kunnen doen met het dagelijks leven. Het uiteindelijke doel is om inclusie een cruciaal en onmisbaar onderdeel te maken van ons denk- en werkwijze. Hiervoor willen wij als gemeente een stap verder gaan dan alleen de LIA. Wij willen een beweging starten om te zorgen dat iedereen zich bewust wordt van wat inclusie betekent, welke barrières er in onze gemeente zijn en hoe wij ervoor kunnen zorgen dat iedereen zich (h)erkent, geaccepteerd en gewaardeerd voelt als individu.

5.1 - Financiën

Wij willen intensiveren op het thema inclusie maar momenteel zijn hier geen financiële middelen mee gemoeid. Sommige doelen sluiten aan bij bestaand beleid en hiervoor hoeven geen financiële middelen beschikbaar te worden gesteld. Zo krijgen wij van de overheid jaarlijkse subsidies van € 70.000,- voor antidiscriminatie en € 20.000,- voor het Regenboogstedenproject. Andere doelen vragen echter wel om een budget. Wij zullen daarom bij de raad terugkomen voor de aanvraag van extra financiële middelen. Daarnaast zijn wij momenteel aan het onderzoeken welke fondsen er kunnen worden aangeschreven, zoals het Europees programma voor burgers, gelijkheid, rechten en waarden (CERV).

Bibliografie

Dijksta, V. *Praktijkonderzoek armoede en schulden*. 2022. [intern document]

Duivenvoorden, A. Kunst en L. Sterrenberg. *Energietransitie en gezondheid in kwetsbare wijken: Inspiratieboek*. (Den Haag: Platform 31, 2020).

Friese gemeenten en De Friesland. *Friese Samenwerkingsagenda 2022-2025. Domein overstijgende ambities binnen het Friese zorglandschap*. 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Beleidsplan LHBTI-emancipatie 2019-2022*. 2019.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Beleid ontmoetingsplaatsen 2023-2033*. 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Bijeenkomst inclusie*. 7 april 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Koersnota 2022: Energietransitie en gezondheid in kwetsbare wijken*. 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Koersnota 2022: Vitaal wonen, werken en genieten in Súdwest-Fryslân*. 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Meer en langer thuis: Omgevingsprogramma Wonen & Zorgen 2022-2050*. 2022.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *0-meting*. 2020-2021.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Omgevingsvisie 1.0 Súdwest-Fryslân*. 2021.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Onderwijsagenda: Gemeente Súdwest-Fryslân, 2021-2022*.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Stedelijke zone Sneek en Bolsward*.

Gemeente Súdwest-Fryslân. *Verbinden en versterken. Aanpak Laaggeletterdheid*.

Gemeenteraad Súdwest-Fryslân. *Woonvisie Súdwest-Fryslân, 2017-2022*.

Movisie, 'Inzetten van ervaringskennis en - deskundigheid werk: Democratischer, passender, menselijker,' 1 april 2022.

Witteveen, P. *Presentatie gemeente Súdwest-Fryslân: Inclusiviteit - autisme op de werkvloer*.

Bijlage 1. Resultaten 0-meting

Inleiding

Sinds juli 2016 is in Nederland het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap van kracht (Het VN-verdrag Handicap). Het uitgangspunt van het VN-verdrag is dat mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen in de samenleving. In zo'n inclusieve samenleving hebben zij regie over hun eigen leven, doen ze mee op voet van gelijkheid, worden ze niet gediscrimineerd en hebben ze toegang tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking. De gemeente heeft een belangrijke rol in de uitvoering van het VN-Verdrag en kan samen met de ervaringswerkers stappen zetten naar een samenleving die steeds meer inclusief wordt.

Op 7 januari 2020 heeft het college van de gemeente Súdwest-Fryslân besloten om invulling te geven aan de doelen die staan omschreven in het VN-verdrag en dus aan inclusief beleid.

Op 4 maart 2020 is er een startbijeenkomst georganiseerd voor de advies- en cliëntenraden over het thema inclusie. Het doel van deze bijeenkomst was om input op te halen voor het opstellen van een LIA. Na de startbijeenkomst is er een 0-meting uitgevoerd binnen de gemeente om in beeld te brengen hoe het thema inclusie leeft, en op welke onderdelen hier al aandacht aan wordt gegeven. De input vanuit de startbijeenkomst met de advies- en cliëntenraden is hierin meegenomen.

Voor de 0-meting zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van de gemeente en met welzijnsorganisatie Stichting Sociaal Collectief. Vanuit diverse afdelingen is aangegeven wat er op dit moment gebeurt en er zijn ook suggesties gedaan voor verbeteringen.

Een opsomming van de belangrijkste punten uit de nulmeting vindt u hieronder. Ook hebben wij per levensdomein de resultaten van de brainstorm met advies- en cliëntenraden toegevoegd. Zo kunnen we kijken of er ook overlap zit qua thema's. Een inclusieve samenleving heeft betrekking op verschillende aspecten van het leven van inwoners. Wij zijn daarom bij de vraagstelling uitgegaan van diverse levensdomeinen die voor iedereen belangrijk zijn: vervoer, vrije tijd, werk en inkomen, thuis, onderwijs en ontwikkeling en welzijn, gezondheid en ondersteuning. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ondersteunt gemeenten bij het opstellen van een inclusiebeleid en een LIA. Vanuit de VNG wordt ook uitgegaan van deze levensdomeinen. Hier kan onze gemeente mooi bij aansluiten.

1. Wat gebeurt er al op het gebied van vervoer?

- Vervoer mag geen beperking zijn om mee te kunnen doen in de samenleving. Inwoners die niet zelfstandig- of met het openbaar vervoer kunnen reizen is het mogelijk een taxipas aan te vragen. Hiermee kunnen zij tegen een kleine eigen bijdrage gebruik maken van de Wmo-taxi. Ook is het mogelijk een begeleider mee te nemen.
- Voor mensen die niet goed kunnen fietsen of lopen is het mogelijk een scootmobiel aan te vragen om zich in de omgeving te verplaatsen.
- Mensen die slecht ter been zijn kunnen een gehandicaptenparkeerkaart - of plaats aan vragen zodat ze dichterbij kunnen parkeren.
- Bij aanbestedingen voor vervoer wordt gekeken of het vervoer toegankelijk is voor de doelgroep waarvoor het vervoer is aanbesteed.
- De gemeente heeft een pilot opgezet om leerlingen van het speciaal onderwijs onder begeleiding van vrijwilligers te leren om zelfstandig met het openbaar vervoer naar school te reizen.
- Door de gemeente en welzijnsorganisatie Sociaal Collectief wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het inzetten van vervoer door vrijwilligers waar inwoners gebruik van kunnen maken.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- Vervoer moet fysiek en mentaal toegankelijk zijn voor iedereen.
- Vervoer moet betaalbaar zijn.
- Het zou goed zijn als mensen, waaronder medewerkers in het openbaar vervoer, een cursus dementie herkennen kunnen volgen.
- Toegankelijk vervoer voor iedereen zou eenzaamheid kunnen verminderen onder mensen met een beperking.

2. Wat gebeurt er al op het gebied van vrije tijd?

- Verenigingen die een of meer teams hebben voor mensen met een beperking kunnen hier subsidie voor aanvragen.
- Ook burgerinitiatieven, zoals Skoar (een koor voor jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking) kunnen subsidie aanvragen.
- Vanuit jeugd en gezondheid loopt het programma Cool Súdwest; een preventieprogramma om jongeren zo gezond mogelijk op te laten groeien.
- Vanuit de gebiedsteams wordt zoveel mogelijk geprobeerd om mensen te stimuleren zelf regie te nemen over de wijze van ondersteuning die ze nodig hebben.
- Er wordt zoveel mogelijk gekeken naar maatwerk voor cliënten die ondersteuning nodig hebben, zodat de cliënt b.v. passend vrijwilligerswerk of dagbesteding kan vinden.
- We hebben contracten afgesloten met aanbieders van dagbesteding.
- We werken samen met stichting sociaal collectief aan het thema eenzaamheid en mantelzorg. Hierbij proberen we om inwoners zoveel mogelijk te betrekken om te voorkomen dat iemand in sociaal isolement en als mantelzorger overbelast raakt.
- Vanuit de minimaregeling is er tegemoetkoming mogelijk zodat alle kinderen mee kunnen doen met sport, muziek en culturele activiteiten. Ook worden er jaarlijks vakanties aangeboden aan inwoners met weinig financiële middelen.
- Er wordt vanuit Cultuur Onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor subsidie aan mensen met een beperking die aan amateurkunst doen.
- Cultuurkwartier Sneek organiseert muziekexpressie voor gehandicapten.
- Sporthallen en theater zijn getoetst op toegankelijkheid, sommigen hebben een award gekregen.
- Veel recreatiegebouwen en havens hebben een blauwe vlag (een internationale onderscheiding voor stranden en havens die schoon en veilig zijn).
- Wanneer ex-gedetineerden terugkomen in de samenleving is er een veiligheidsoverleg met zowel interne - als externe personen waarin ook nadrukkelijk aandacht is voor de eventuele beperkingen van die persoon.

- De beweegcoaches organiseren verschillende activiteiten voor mensen die om wat voor reden ook niet bij sportverenigingen terecht kunnen.
- Het Project Nieuwe Buren is opgezet door Sociaal Collectief. Vanuit een pipowagen worden sport- en cultuuractiviteiten in de buurt georganiseerd waaraan iedereen mee kan doen.
- Inhuren van een zangcoach door sociaal collectief voor het vrouwen centrum waardoor anderstalige vrouwen Nederlands op een speelse manier leren.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- In de eisen voor het verstrekken van vergunningen mag meer aandacht zijn voor inclusie.
- Speciaal vervoer van mensen met een beperking naar een sportvereniging of naar een cultureel centrum.

3. Wat gebeurt er al op het gebied van Werk en Inkomen?

- De Participatiewet biedt inkomensondersteuning aan mensen die een inkomen hebben onder het bestaansminimum.
- Mogelijkheid tot het aanbieden van beschutte werkplekken. Dit zijn werkplekken voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Mensen die alleen kunnen werken in een 'beschutte' omgeving, onder aangepaste omstandigheden. Zij hebben meer begeleiding en aanpassing van hun **werkplek** nodig dan van een reguliere werkgever is te verwachten. Het gebiedsteam beoordeelt of iemand hiervoor in aanmerking komt. Het daadwerkelijke aanbieden van een plek wordt door het UWV gedaan.
- Samenwerking met Pastiel voor toeleiding naar Werk. Het aanbieden van ondersteuning voor mensen die het niet lukt zelfstandig betaald werk te vinden. Zij kunnen trainingen krijgen, ervaring op doen en gebruik maken van bemiddeling door Pastiel.
- Samenwerking met cliëntenraden.
- Het programma 'Súdwest Werkt': de gemeente gaat met alle mensen met een uitkering op grond van de participatiewet in gesprek om ze te ondersteunen bij het vinden van betaald werk. Hierbij wordt ook het gebiedsteam betrokken zodat evt. problemen direct worden gesignaleerd.
- 'Project ingeschakeld', een project voor mensen die speciaal onderwijs gevolgd hebben om aan het werk te gaan in de zorg.
- Inzet van social return om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de kans te bieden werkervaring op te doen en/of een opleiding te volgen. De gemeente neemt dan als voorwaarde bij het geven van een opdracht op dat een gedeelte van het werk wordt gedaan door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Loonkostensubsidie voor mensen met een beperking. Hierbij krijgt een werkgever subsidie als hij iemand met een beperking in dienst neemt. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van de mate van aanpassing die de werknemer nodig heeft.
- Mensen met een beperking begeleiden naar betaald werk, vrijwilligerswerk of dagbesteding
- Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ervaring op laten doen in de groenvoorziening, als brugwachter of in de haven, maatwerk.
- Als werkgever proberen mensen die door een beperking hun eigen werk niet meer kunnen doen binnen de eigen organisatie te houden in een andere functie. Dit wordt op diverse afdelingen gedaan, o.a. afdeling facilitair.
- Stageplekken voor jongeren met een beperking.
- Mensen met een beperking die ondernemer willen worden kunnen begeleiding krijgen van een coach.
- Ondernemersprijs voor meest sociale ondernemer uitreiken.
- Mogelijkheden voor kwijtschelding belasting voor mensen met een beperking.
- Jonge moeders stimuleren om na te denken over de toekomst en hen begeleiden bij het verwezenlijken van die plannen.
- Inwoners kunnen alle regelingen en vergoedingen digitaal aanvragen via onze website. De formulieren zijn getoetst op leesbaarheid en toegankelijkheid. Als het inwoners dan toch niet

- lukt kunnen bestaat ook de mogelijkheid om het formulier toegestuurd te krijgen en/of ondersteuning te krijgen van de gemeente of sociaal collectief bij het invullen.
- SWF voldoet aan de cijfers van het banenplan. Het banenplan is een afspraak uit 2013 tussen overheid, werkgevers en vakbonden om 125.000 extra banen te creëren voor mensen met een beperking), maar dit zijn vooral uitvoerende banen, bijv. buitendienst. Weinig mensen met een beperking op kantoorbanen. Vanuit HT en Sociaal Domein wordt gekeken hoe hier invulling aan gegeven kan worden.
- Er is een Projectgroep Social Return on Investment gestart die zicht richt op de hele arbeidsregio.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- Vanuit de leefwereld werken en meer focussen op iemand zijn talenten en dit laten aansluiten bij het werk.
- Het verkorten van wachtlijsten zodat minder mensen in de schulden komen.
- Rekening houden met laaggeletterdheid.

4. Wat gebeurt er al op het gebied van thuis?

- Verstrekken van subsidies voor voedselbanken in de regio.
- Verstrekken van Wmo vergoedingen voor aanpassingen in huis.
- Betrekken directe omgeving van cliënt bij het zo zelfstandig mogelijk laten functioneren van de cliënt in de thuissituatie.
- Samenwerking met verschillende instanties om financiële problemen vroegtijdig te signaleren.
- Ondersteunen van mensen vanuit het gebiedsteam om de thuissituatie leefbaar te maken en te houden, onder andere bij hoarding (verzamelstoornis).
- Er is gratis onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar voor inwoners.
- Pilot samenwerking met verschillende instanties voor mensen met ernstig psychiatrische aandoeningen om hen toch met ondersteuning thuis te laten wonen.
- Nu mensen thuis moeten werken zorgt de gemeente dat medewerkers die een aanpassing van de werkplek nodig hebben, deze ook thuis kunnen gebruiken.
- Samenwerking met woningbouwverenigingen op het gebied van leefbaarheid.
- Inzet van energiecoaches voor mensen met een laag inkomen om hen te helpen bij het besparen van energie.
- Gemeente heeft een stimulerende rol op het gebied van wonen en zorg, zo worden bij het toetsen van bouwplannen extra punten toegekend als een plan rekening houdt met wonen en zorg.
- Binnen het programma wonen is een werkgroep actief die zich bezighoudt met verschillende inclusieve vraagstukken zoals betaalbaarheid, beschikbaarheid, duurzaamheid, welzijn en zorg.
- De gebiedsteams zijn vanuit het speerpunt doorontwikkeling gebiedsteams, bezig met het eerder signaleren en oppakken van signalen over bijvoorbeeld schulden zodat uitval kan worden voorkomen.
- Bouwplannen worden getoetst aan de wet, ook op het gebied van toegankelijkheid.
- Bij de bouw van een nieuwe woonwijk moet de openbare infrastructuur toegankelijk zijn voor iedereen. De gemeente toetst dat.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- Meer mogelijkheden creëren voor levensloopbestendig wonen.
- Inclusief woonplan.
- Hofjes creëren waar ouderen kunnen wonen.
- Kom- hoor- zie- document.

5. Wat gebeurt er al op het gebied van Onderwijs en Ontwikkeling?

- Bevorderen van passend onderwijs, zorgen dat jongeren de juiste begeleiding krijgen.
- Een Jeugdhulpverlener van de gemeente biedt ondersteuning op school voor jongeren met autisme. Jongeren met ernstig autisme passen namelijk niet goed op gewone school en niet goed op speciaal onderwijs. Nu werkt de gemeente samen met een school waarbij de school het onderwijs verzorgt en de jeugdhulpverlener van de gemeente de jongeren leert om te gaan met hun autisme.
- Inzet leerplichtambtenaren bij jongeren waarmee het niet goed gaat op school.
- Het gebiedsteam heeft nauw contact met schoolmaatschappelijk werk.
- Vanuit de jeugdwet wordt naschoolse opvang gefinancierd voor jongeren met gedragsproblemen die niet naar de gewone BSO kunnen.
- Er wordt Peuteropvang en kinderopvang aangeboden op het AZC.
- Er zijn diverse projecten op verschillende scholen om uitval van leerlingen te voorkomen en doorstroom naar vervolgonderwijs of werk te stimuleren.
- Inzet social return om leerlingen met een afstand tot de arbeidsmarkt ervaring op te laten doen en/of een opleiding te laten volgen.
- De gemeente heeft korte lijntjes met het speciaal onderwijs en helpt jongeren de overstap te maken naar werk.
- Vanuit het gebiedsteam wordt er mee gedacht hoe kinderen die buiten de boot vallen terug kunnen naar regulier onderwijs of met ondersteuning in het regulier onderwijs kunnen blijven.
- De gemeente zoekt voor het tijdelijk in dienst nemen van mensen samenwerking met verschillende scholen om kwetsbare jongeren een kans te bieden ervaring op te doen.
- Aan jongeren met een rugzak wordt in overleg met school (Friese Poort) een stageplaats geboden.
- Sociaal collectief heeft een vrouwen centrum waar buitenlandse vrouwen Nederlandse les krijgen en de mogelijkheid hebben om naailes, fietsles en zwemles te nemen. Het doel van dit centrum is dat deze vrouwen mee kunnen doen in de samenleving.
- Sociaal collectief heeft ook een groep voor jonge moeders. Deze moeders hebben geen startkwalificatie en zitten vaak in de schuldsanering. Sociaal collectief steunt hun en zorgt dat ze elkaar kunnen steunen.
- Als laatste wordt er momenteel gewerkt aan maatschappelijke diensttijd, waarbij jongeren in verschillende groepen en onder begeleiding de gemeente SWF in gaan en kijken hoe zij waardevolle invulling willen geven aan hun omgeving.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- Gelijke kansen creëren in het onderwijs voor kinderen met arme en rijke ouders.
- Meer sport en meer muziek in het onderwijs.
- Minder snel labelen van kinderen.
- Er moet meer doorstroming komen, van jongeren op de praktijkschool, naar werk.
- In het onderwijs moet talentontwikkeling gestimuleerd worden.
- Het belang van het kind moet voorop staan, waarbij maatwerk in de klas nodig is.

6. Wat gebeurt er al op het gebied van gezondheid en ondersteuning?

- De gemeente zet zich in om de verschillen in gezondheid tussen mensen in verschillende sociale klassen te verkleinen. De focus ligt daarbij op positieve gezondheid, welzijn in plaats van ziekte.
- Vanuit de Wmo wordt begeleiding ingezet bij inwoners die dit nodig hebben.
- De buurtsportcoaches worden ingezet om mensen meer te laten bewegen.
- We hebben ingezet op praktijkondersteuners bij de huisartsen.
- Een wijkgebouw in Sneek huurt mensen met een beperking in om bijvoorbeeld taarten te bakken en schoon te maken. De gemeente heeft hier een stimulerende rol in.
- In het vrouwen centrum werkt sociaal Collectief samen met de GGD op het gebied van gezondheidsvoorlichting.

- Inwoners die als gevolg van een beperking, bijvoorbeeld dialyse of incontinentie, meer afval hebben, kunnen een aanvraag doen voor een extra afvalcontainer.
- Organisaties die meer bewegen voor ouderen aanbieden kunnen hiervoor subsidie aanvragen.

Brainstorm advies- en cliëntenraden:

- Investeren in preventie.
- Zorgen voor de juiste begeleiding voor mensen met een beperking, bijvoorbeeld budgetmaatjes.
- Ontmoetingsplaatsen op minder dan 4 km afstand creëren.
- Dorpshuizen vaker en langer openhouden.
- Samenwerking zoeken met Sociaal Collectief.

Opmerkingen en wensen vanuit de organisatie

- Meer bekendheid over inclusie in de organisatie creëren. Het thema moet meer gaan leven en men moet zich meer bewust worden van het belang van een inclusieve samenleving. Ideeën: week/ dag van inclusie organiseren, masterclass inclusie voor alle medewerkers, belevingstochten meer onder de aandacht brengen, goede voorbeelden van inclusie op een voetstuk plaatsen (door een bericht op intranet, stukje in de LEF).
- Het zou wenselijk zijn om een coördinator inclusief beleid aan te stellen, waardoor er intern en extern verbindingen kunnen worden gelegd en er meer bewustwording en bekendheid komt over wat er inhoudelijk aan inclusief beleid wordt gedaan. Je zou binnen de gemeente ook een werkgroep inclusie kunnen opstarten.
- Je investeert als organisatie in eerste instantie in mensen met een beperking en uiteindelijk levert het meer op. Voor de persoon (denk aan financiële plaatje, eigenwaarde, dagindeling, gelukkiger voelen) en ook voor de organisatie. Deze mensen zijn vaak super gemotiveerd en blij met hun baan, en wij krijgen van deze mensen vaak een lach op het gezicht! Het voegt toe! Bovendien zetten we ons als gemeente op de kaart.
- Wat opvalt is dat iedereen uiteindelijk mee wil doen aan de maatschappij. Het is belangrijk deze intrinsieke motivatie van de doelgroep weer boven tafel te krijgen.
- In de gebiedsteams werken we generalistisch maar het zou wenselijk zijn als we als collega's meer een beroep doen op elkaars specialisme. Dus dat we collega's vaker om hulp vragen, zodat we meer kennis krijgen van hoe we mensen met een beperking het beste kunnen ondersteunen.

Conclusie

Op basis van de 0-meting en brainstorm met advies- en cliëntenraden

Uit de nulmeting is gebleken dat er binnen de gemeente op verschillende vlakken uitvoering wordt gegeven aan- en rekening gehouden wordt met mensen met een beperking. Naar voren komt dat verschillende ketens en teams zich inzetten voor inclusie zonder op de hoogte te zijn van het VN-Verdrag. De Ketens ruimte en de Ketens sociaal domein hebben de meeste directe raakvlakken met inclusie. Overige ketens hebben meestal een indirecte link.

Maar wij kunnen en willen inclusiever zijn. Dit is ook naar voren gekomen tijdens de startbijeenkomst met advies- en cliëntenraden. Het inclusieve denken en handelen kan veel meer verweven worden in bestaande activiteiten, werkzaamheden en de cultuur. Hierbij is goede communicatie, het betrekken van de doelgroep en de focus op zelfredzaamheid belangrijke voorwaarden in het proces naar een inclusieve samenleving. Ook respect naar elkaar, vertrouwen en een positieve houding zijn van belang. Een eerste mooie stap kan zijn om in te zetten op zichtbaarheid en communicatie.

Overige (losse) aandachtspunten/ opmerkingen vanuit de 0-meting

- Zorg voor verbinding met de adviesraad van de gemeente.
- Bepalen wanneer is het goed genoeg of inclusief genoeg? Moet iedereen op hetzelfde niveau mee kunnen doen of is het ethisch akkoord dat sommigen minder mee kunnen doen dan anderen?

- Het zou mooi zijn, dat het thema inclusief beleid wordt meegenomen in nieuw te ontwikkelen beleidsstukken. Indien in het format een kopje inclusief beleid wordt gezet, dan wordt dit thema automatisch meegenomen.
- Er zijn ook subsidiemogelijkheden voor organisaties die informele of vrijwillige zorg leveren
- Bij nieuwbouw wordt altijd rekening gehouden met toegankelijkheid. Wordt getoetst aan bouwbesluit en in bouwbesluit is een kopje toegankelijkheid opgenomen. De Adviesraad Toegankelijkheid heeft met uitgebreide checklist de centrale huisvesting van de gemeente getoetst. Daarnaast is het Súdwesthûs gecheckt door een bureau integrale toegankelijkheid.
- Met toegankelijkheid van havens en oevers wordt nu vrijblijvend rekening gehouden. Mag wel meer sturing op komen, door bijvoorbeeld meer op te nemen in kwaliteitshandboek openbare ruimte.
- Prullenbakken en afvalvoorzieningen worden op logische, voor iedereen toegankelijke plekken geplaatst, zoals bij een supermarkt.
- In centra van Sneek en Bolsward wordt veel geveegd. Optie om ook meer in buitengebieden te vegen (voor verbetering toegankelijkheid).
- Bij alles wat er online geplaatst wordt, wordt rekening gehouden met mensen met beperking, bijv. dat dingen worden ingesproken, filmpjes met ondertiteling, toegankelijke website, altijd groot genoeg lettertype. Communicatie wordt altijd afgestemd op doelgroep.
- Archief moet fysiek toegankelijk zijn voor iedereen. Daarnaast is er samenwerking het KCC en communicatie om de website toegankelijk te laten zijn voor iedereen.
- Het zou wenselijk zijn, wanneer er een coördinator inclusief beleid komt, waardoor er intern en extern verbindingen kunnen worden gelegd en waardoor er intern en extern meer bewustwording komt en meer bekendheid over wat er inhoudelijk aan inclusief beleid wordt gedaan.
- Ervaringswerkers mee laten denken. Inclusie moet in ons dagelijks denken komen Verhalen van mensen te delen.
- En als gemeente theaters een subsidie geven zodat zij bijvoorbeeld minstens één keer per jaar een voorstelling met gebarentolk kunnen organiseren.
- Wat kan inclusie betekenen voor de buiten-/ natuur gebieden?
- Voorbeelden noemen van inclusie. Als gemeente uitdragen. Oorkonde voor wie het beste buiten de kaders denkt. Bewustwordingsproces, mensen die inclusief denken/doen op een voetstuk zetten.
- Bij de dienstverlening door Burgerzaken is “inclusief werken” al goed ingeregeld: Burgerzaken bezoekt klanten op verzoek thuis, in het verzorgingshuis, bij “begeleid wonen” en in het ziekenhuis. Daarmee is dienstverlening op maat mogelijk voor mensen met een (soms tijdelijke) beperking. Ook kan men aangevraagde paspoorten en identiteitskaarten laten bezorgen, thuis of op een ander adres.
- Baliebezoek: de publiekshal en het loket in Bolsward is toegankelijk voor mensen met een beperking, goedgekeurd door Adviesraad Toegankelijkheid SWF.
- Van de 75 stemlocaties zijn 73 stemlocaties over het algemeen op redelijke wijze geschikt voor eenieder om zelfstandig hun stem uit te kunnen brengen. Voor veel stemlocaties geldt dat deze niet in eigendom zijn bij de gemeente maar wel locaties zijn die faciliteiten en diensten aanbieden die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek. Een aantal stemlocaties zou beter toegankelijk kunnen worden gemaakt voor kiezers met een (lichamelijke) beperking. Er is via Burgerzaken een lijst beschikbaar met locaties en verbeterpunten (voornamelijk gehandicaptenparkeerplaatsen en hoge drempels).
- Medewerkers van Centrale Dienstverlening hebben een training gehad: hoe om te gaan met mensen met een verstandelijke beperking. Hierdoor zijn ze zich bewust van wanneer ze iemand met een verstandelijke beperking aan de lijn hebben en kunnen ze hun taalgebruik aanpassen, zodat zij hen zo goed mogelijk kunnen helpen. Mensen die doof zijn kunnen hun vragen via de website of het contactformulier invullen en krijgen dan schriftelijk antwoord. Mensen die bellen krijgen een keuzemenu. Vragen over de zorg komen bij speciale zorglijn terecht, deze mensen zijn hiervoor opgeleid en kunnen 60% van de vragen gelijk beantwoorden. Zo zorgen we ook dat we toegankelijk zijn en mensen snel kunnen helpen.

- Kinderen uit andere landen die niet kunnen zwemmen zouden de mogelijkheid moeten hebben om gratis zwemles te krijgen. Daarnaast de wens dat gemeente meer actief betrokken is bij de aanpak van laaggeletterdheid (met sociaal collectief, de bibliotheek en stichting lezen en schrijven). Dit kan door middel van een actieve ambtenaar die voor langere tijd actief aangehaakt is bij het ketenoverleg laaggeletterdheid.